

3

Na ceste k rovnosti

45 MINÚT

Nosné témy GV:

Rodová
rovnosť

Formou kvízu a diskusie sa žiaci a žiačky oboznámia s problematikou rodovej nerovnosti na Slovensku i vo svete. Zamerajú sa na tri hlavné oblasti, kde sa prejavuje: vzdelanie, politika a zamestnanie. Porovnávaním Slovenska s krajinami s podobnou rozlohou a počtom obyvateľov analyzujú tento fenomén. Na záver spoločne diskutujú o svojich názoroch na tému nerovnosti.

Odporúčané prepojenia s kurikulumom:

- **Európa** – štruktúra obyvateľstva;
- **regionálna a humánna geografia** – regióny, štruktúra obyvateľstva, životná úroveň, kvalita života;
- **Slovensko** – zloženie obyvateľstva;
- **prierezová téma** – osobnostný a sociálny rozvoj.

Prínosy pre predmet geografia:

- Žiaci a žiačky vysvetlia pojem štruktúra obyvateľstva;
- správne interpretujú informácie o vývoji a zložení obyvateľstva prezentované vo forme vekových pyramíd;
- analyzujú štatistické údaje a ekonomické ukazovatele, ktoré opisujú hospodársku výkonnosť Slovenska a štátov sveta;
- správne interpretujú informácie o vývoji a zložení obyvateľstva Slovenska a porovnávajú ich s inými krajinami.

Prínosy pre globálne vzdelávanie:

- Žiaci a žiačky analyzujú informácie o rodovej rovnosti v rôznych krajinách sveta na základe príkladov;
- tvoria argumenty a diskutujú o postavení žien v spoločnosti na Slovensku a vo svete;
- diskutujú a formulujú názory na tému rodovej rovnosti.

Pomôcky:

PC s projektorom alebo kópie prílohy 1 (jedna do štvorice), príloha 2 (jedna do štvorice), vopred stiahnutá prezentácia s kvízom, mapa sveta, písacie potreby, papier alebo zošit

POSTUP

10 minút

Evokácia

- 1 Spýtajte sa žiakov a žiačok, podľa čoho zistia, aká je veková štruktúra obyvateľov štátu. Kde by našli túto informáciu?
- 2 Premietnite cez projektor vekové pyramídy štátov z prílohy 1 (prípadne rozdelte triedu do štvoríc a každej dajte kópiu prílohy 1). Uvedené štáty môžete spoločne identifikovať na mape sveta.
- 3 Spýtajte sa, čo znázorňujú jednotlivé pyramídy. Pokračujte diskusiou, v ktorej buď zopakujete, alebo predstavíte učivo o vekových pyramídach. Môžete si pomôcť týmito otázkami:
 - Čo majú pyramídy spoločné a v čom sa líšia?
 - Čo majú spoločné dané štáty?
 - Čo znázorňuje modrá a čo červená farba?
 - O čom vypovedá tvar pyramídy?
 - Ako kategorizujeme jednotlivé pyramídy?
- 4 Spýtajte sa žiakov a žiačok, ako by vlastnými slovami vysvetlili pojem štruktúra obyvateľstva. Čo tento pojem zahŕňa?

25 minút

Uvedomenie

- 5 Povedzte, že na dnešnej hodine budete robiť kvíz na tému rodovej rovnosti a hľadať ďalšie charakteristiky, ktoré súvisia so štruktúrou obyvateľstva.
- 6 Rozdajte do štvoríc kópie prílohy 2. Kvíz nájdete aj v prezentácii, ktorá je dostupná online: <http://bit.ly/GEOprezentacia>. Premietnite otázku po otázke a nechajte skupiny, aby sa najprv dohodli na odpovedi. Až potom im prezradte, ktorá bola správna.
- 7 Po každej otázke krátko diskutujte o tom, prečo si zvolili danú odpoveď, či vychádzali z nejakých zdrojov, alebo tipovali. Dopĺňajúce otázky a informácie nájdete v prílohe 3.

Metodický tip:

Nie je nutné stihnúť všetky otázky. Korigujte si priebeh hodiny tak, aby ste stihli diskutovať aspoň o niektorých z nich. Nechajte si dostatok času na záverečnú reflexiu.

- 8 Pokračujte spoločnou diskusiou:
 - Čo mali štáty uvedené v kvíze spoločné so Slovenskom? (Podobnú rozlohu alebo počet obyvateľov.)
 - Na ktoré otázky ste vedeli odpovedať hneď a ktoré boli ťažké? (Krátko diskutujte o stereotypoch, ktorým žiaci a žiačky veria alebo o nich počuli, napr. o ženských prácach a profesiách, platových rozdieloch a pod.)
 - Ako súvisia údaje z kvízu so štruktúrou obyvateľstva? Čo nám prezradili o obyvateľstve Slovenska?

10 minút

Reflexia

- 9 Pokračujte v diskusii pomocou týchto otázok:
- **Ktoré kvízové otázky boli pre vás ľahké a ktoré ťažké? Prečo?**
 - **Ktorá informácia vás prekvapila? Prečo?**
 - Aká bola hlavná myšlienka dnešnej hodiny? Čo si z nej odnášate?
 - Ako sa nás všetkých týka problematika nerovnosti žien a mužov?
 - **Ktoré prejavy rodovej nerovnosti vnímate ako najproblematickejšie? Prečo?**
 - Ústava Slovenskej republiky zakazuje diskrimináciu. Ako je možné, že sú ženy znevýhodňované v rôznych oblastiach?
 - Prečo ženy vo svete nemajú rovnaké podmienky?
 - Počuli ste už o diskriminácii na základe pohlavia, farby pleti alebo náboženstva? Ako sa prejavuje?
 - **Prečo je dôležité zlepšiť postavenie žien v spoločnosti? Čo preto môžeme urobiť ako jednotlivci a spoločnosť?**

Metodický tip:

Ak vašu triedu zaujala téma rodovej rovnosti, odporúčame aj aktivitu pod názvom **Aká práca, taká pláca** z príručky **Globálne vzdelávanie v predmete etická výchova**. Aktivita sa zameriava na nespravodlivé platové ohodnotenie mužov a žien.

Skúsenosť s aktivitou:

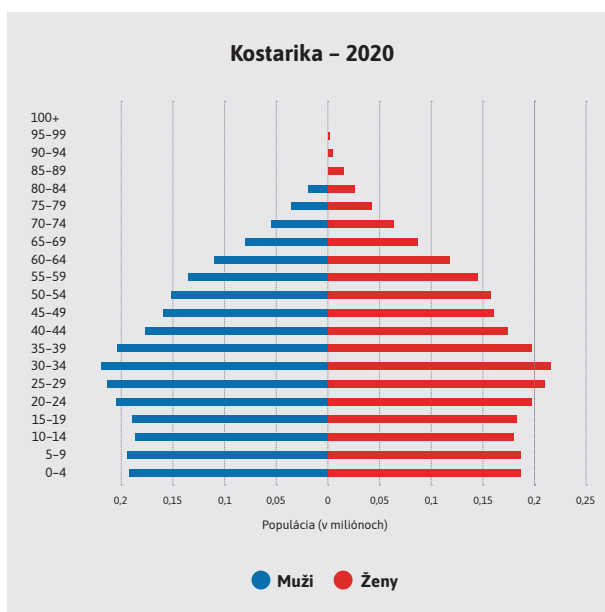
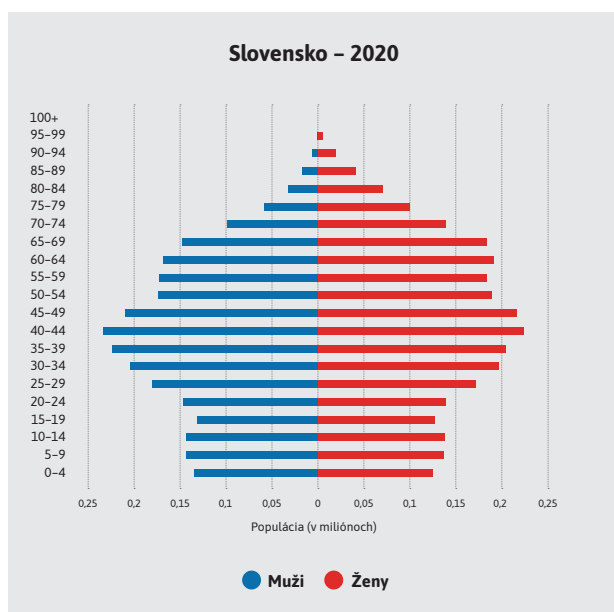
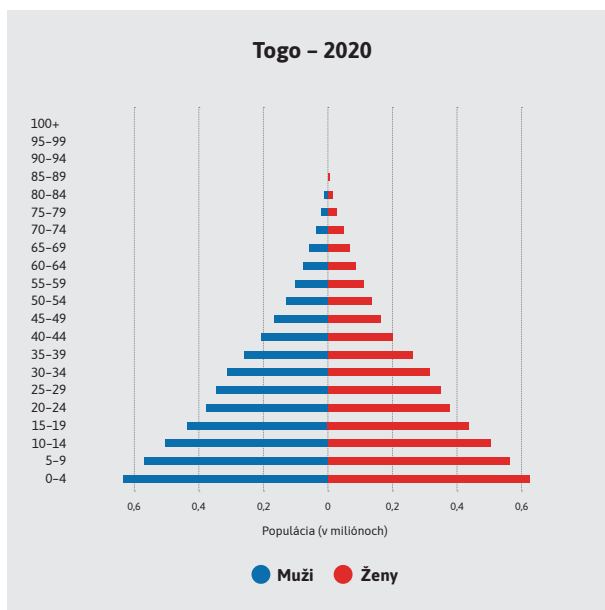
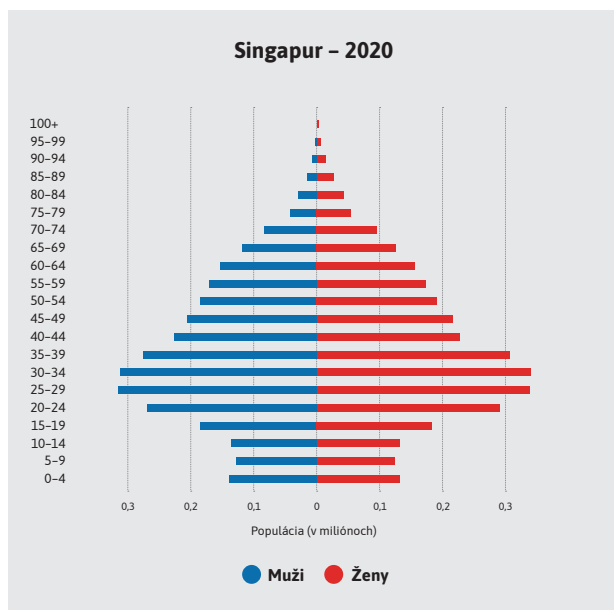
” Spočiatku boli žiaci kvarty a septimy negatívne naladení. Odôvodnili to tým, že stále riešime len ženy (v triede sú iba štyri dievčatá). Počas aktivity z nich negativizmus opadol. Žiaci a žiačky ocenili, že sa aktivita zameriava na postavenie žien v školstve a v spoločnosti. Počas spoločnej diskusie často porovnávali situáciu žien vo svojej rodine a vo svete. Páčila sa im aj záverečná reflexia. Aj keď mávame podobný typ hodiny, ocenili, že sa venujeme viac diskusii ako memorovaniu vedomostí.“

Učiteľ gymnázia v Bratislave

Zdroje:

- Central Intelligence Agency: The World Factbook. Costa Rica. Population pyramid. cia.gov. (nedatované). [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/>.
- Central Intelligence Agency: The World Factbook. Singapore. Population pyramid. cia.gov. (nedatované). [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/>.
- Central Intelligence Agency: The World Factbook. Slovakia. Population pyramid. cia.gov. (nedatované). [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/>.
- Central Intelligence Agency: The World Factbook. Togo. Population pyramid. cia.gov. (nedatované). [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/>.
- European Commission: The gender pay gap situation in the EU. 2017. [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/equal-pay/gender-pay-gap-situation-eu_en.
- eurostat Statistic Explained: Gender pay gap statistics. ec.europa.eu. 2020. [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Gender_pay_gap_statistics.
- eurostat Statistic Explained: Tertiary education statistics. ec.europa.eu. 2019. [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tertiary_education_statistics#Participation_of_men_and_women_in_tertiary_education.
- eurostat Statistic Explained: Štatistika terciárneho vzdelávania. ec.europa.eu. 2018. [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tertiary_education_statistics/sk#C3.9A.C4.8Das.C5.A5_mu.C5.BEov_a_.C5.BEien_na_terci.C3.A1rnom_vzdel.C3.A1van.C3.AD.
- International Labour Organization: How big is the gender pay gap in your country? ilo.org. 2018. [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/multimedia/maps-and-charts/enhanced/WCMS_650829/lang--en/index.htm.
- PU Parline: Monthly ranking of women in national parliaments. data.ipu.org. 2020. [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: <https://data.ipu.org/women-ranking?month=6&year=2020>.
- UN Women: The State of Women's Economic Empowerment in the Indian Ocean. interactive.unwomen.org. 2017. [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: <https://interactive.unwomen.org/multimedia/infographic/economicempowermentindianocean/en/sri-lanka.html>.
- Wikipedia: Timeline of women's suffrage. en.wikipedia.org. 2020. [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: https://en.wikipedia.org/wiki/Timeline_of_women%27s_suffrage.
- World Economic Forum: Global Gender Gap Report 2018: Sub-Saharan Africa. 2019. [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: <https://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2018/sub-saharan-africa/>.

Príloha 1

Zdroje:

- Central Intelligence Agency: The World Factbook. Costa Rica. Population pyramid. [cia.gov](https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/). (nedatované). [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/>.
- Central Intelligence Agency: The World Factbook. Singapore. Population pyramid. [cia.gov](https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/). (nedatované). [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/>.
- Central Intelligence Agency: The World Factbook. Slovakia. Population pyramid. [cia.gov](https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/). (nedatované). [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/>.
- Central Intelligence Agency: The World Factbook. Togo. Population pyramid. [cia.gov](https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/). (nedatované). [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/>.

Príloha 2

- ① **V ktorom z daných štátov žije najviac vysokoškolsky vzdelaných ľudí vo veku 25 až 64 rokov?**

Slovensko – Dánsko – Kostarika – Írsko – Slovinsko

- ② **Študuje na slovenských vysokých školách viac:**

žien – mužov?

- ③ **Na ktorom z týchto odborov študuje viac žien ako mužov?**

spoločenské vedy – stavbárstvo a výroba – zdravotníctvo – vzdelávanie – IT

- ④ **V akom poradí zaviedli nasledujúce krajiny volebné právo?**

Slovensko – Omán – Kongo – Singapur

- ⑤ **Ktorý z uvedených štátov má najväčšie zastúpenie žien vo vedení krajiny?**

Slovensko – Kostarika – Togo – Chorvátsko – Srí Lanka – Dánsko

- ⑥ **Predstavte si, že žena a muž pracujú na tej istej pozícii. Žena však dostane za svoju prácu nižšiu odmenu. Aké veľké sú platové rozdiely v nasledujúcich krajinách? Teda ak muž dostane za svoju prácu 100 €, akú sumu dostane žena?**

Slovensko – Srí Lanka – Dánsko – Írsko – Kongo

Príloha 3

Správne odpovede a doplňujúce informácie ku kvízovým otázkam

(Správne odpovede sú tučným písmom.)

1. V ktorom z daných štátov žije najviac vysokoškolsky vzdelaných ľudí vo veku 25 až 64 rokov?

Slovensko (20 %) – Dánsko (36 %) – Kostarika (18 %) – **Írsko (41 %)** – Slovinsko (29 %)

Otázky do diskusie:

- Aké výhody vyplývajú z vyššieho vzdelania?
- V Bratislavskom kraji má vysokoškolské vzdelanie až tretina populácie. Prečo?
- Čo je podľa vás inteligencia? Aký je rozdiel medzi emocionálnou, pohybovou, logickou či jazykovou inteligenciou?
- Je dosiahnuté vzdelanie zárukou inteligencie? Kto je inteligentný?

Zdroj:

- Eurostat Statistic Explained: Tertiary education statistics. ec.europa.eu. 2019. [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tertiary_education_statistics#Participation_of_men_and_women_in_tertiary_education.

2. Študuje na slovenských vysokých školách viac:

žien (56 %) – mužov (44 %)?

Otázky do diskusie:

- Prekvapila vás správna odpoveď?
- Ak má viac žien ako mužov vysokoškolské vzdelanie, prečo nie sú častejšie zastúpené na vedúcich pozíciách?
- Podľa dát z roku 2016, viac ako polovicu študujúcich na vysokých školách v rámci Európskej únie tvoria ženy (54,1 %). Ich podiel bol nepatrne vyšší na magisterskom stupni (57,1 %) a o niečo nižší na bakalárskom stupni (53,2 %). Na doktorandskom stupni štúdiá však tvorili väčšinu muži (52,2 %). Neplatí to však pre všetky krajiny. Na vysokých školách študovalo viac mužov v Grécku (51,5 %) a Nemecku (51,8 %). Ženy boli v menšine aj vo Švajčiarsku, Turecku a Lichtenštajnsku.

Zdroje:

- Eurostat Statistic Explained: Tertiary education statistics. ec.europa.eu. 2019. [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tertiary_education_statistics#Participation_of_men_and_women_in_tertiary_education.
- Wikipedia: List of countries by tertiary education attainment. en.wikipedia.org. 2020 [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_tertiary_education_attainment.

3. Na ktorom z týchto odborov študuje viac žien ako mužov?

spoločenské vedy (58 %) – stavbárstvo a výroba (26 %) – **zdravotníctvo (71 %)** – **vzdelávanie (78 %)** – IT (39 %)

Otázky do diskusie:

- Aké odbory študujú predovšetkým muži a aké ženy? Prečo?
- Prečo je menej žien v IT sektore alebo vo vedení firiem? Existujú aj iné diskriminačné činitele ako rod?

Zdroj:

- Eurostat Statistic Explained: Štatistika terciárneho vzdelávania. ec.europa.eu. 2018. [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tertiary_education_statistics/sk#C3.9AC4.8Das.C5.A5_mu.C5.BEov_a_C5.BEien_na_terci.C3.A1rnom_vzdel.C3.A1van.C3.AD.

4. V akom poradí zaviedli nasledujúce krajiny volebné právo?

Slovensko (1920) – Singapur (1947) – Kongo (1963) – Omán (2003)

Otázky do diskusie:

- Ktorá informácia vás prekvapila? Prečo?
- Čo umožnilo ženám získať volebné právo? Prečo ho dovtedy nemali?

Ako prvé na svete získali volebné právo držiteľky pôdy v roku 1689 v holandskej provincii Friesland. Všetky ženy mohli voliť od r. 1840 v Havajskom kráľovstve. Nový Zéland bol prvou samosprávnou krajinou sveta, v ktorej mali všetky ženy právo voliť už v roku 1893. Nemali však právo byť volené. Medzi poslednými krajinami, ktoré schválili volebné právo žien, patria Omán (2003), Kuwait (2005), Irak (2005) a Saudská Arábia (2015). Vo vtedajšom Československu získali ženy volebné právo v roku 1920.

Zdroj:

- Wikipedia: Timeline of women's suffrage. en.wikipedia.org. 2020. [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: https://en.wikipedia.org/wiki/Timeline_of_women%27s_suffrage#2010s.

5. Ktorý z uvedených štátov má najväčšie zastúpenie žien vo vedení krajiny?

Slovensko (20 %) – **Kostarika (45,6 %)** – Togo (18,7 %) – Chorvátsko (19,2 %) – Srí Lanka (5,3 %) – Dánsko (39,7%)

Otázky do diskusie:

- Ak ženy tvoria polovicu svetovej populácie, prečo nie sú v rovnakom pomere zastúpené aj vo vláde?
- Aké prekážky im bránia vo výkone funkcie? Prečo? Je to spravodlivé?

Z dostupných dát vyplýva, že medzi krajiny, kde je najviac žien vo vláde alebo parlamente, patria Rwanda (61,3 %), Kuba (53,2 %), Bolívia (53,1 %), Spojené arabské emiráty (50 %) a Mexiko (48,2 %). Medzi európskymi krajinami dominuje Švédsko (47 %), Fínsko (46 %) a Španielsko (44 %).

Fínsko má v politike pomerne veľa žien a zároveň dáva príležitosť aj tým mladším. Od volieb v roku 2019 krajinu vedie Sanna Marinová. Najmladšia premiérka v dejinách Fínska mala v čase zvolenia len 34 rokov. Jej vládu tvorí sedem mužov a dvanásť žien, pričom tri z nich nemali v čase zvolenia ani 35 rokov.

Medzi krajiny, kde je najmenej žien vo vláde alebo parlamente, patria Jemen (0,3 %), Omán (2,3 %) a Nigéria (3,6 %).

Zdroje:

- BALLOVÁ, D.: Naša vláda je úplne normálna, hovorí Finka o mladej premiérke a jej koalíčných partnerkách. dennik.sk. 2019. [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: <https://dennik.sk/1687442/nasa-vlada-je-uplne-normalna-hovori-finka-o-mladej-premierke-a-jej-koalicionnych-partnerkach/>.
- IPU Parline: Monthly ranking of women in national parliaments. data.ipu.org. 2020. [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: <https://data.ipu.org/women-ranking?month=6&year=2020>.

6. Predstavte si, že žena a muž pracujú na tej istej pozícii. Žena však dostane za svoju prácu nižšiu odmenu. Aké veľké sú platové rozdiely v nasledujúcich krajinách? Ak muž dostane za svoju prácu 100 €, akú sumu dostane žena?

Slovensko (81 €) – Srí Lanka (69 €) – Dánsko (85 €) – Írsko (85 €) – Kongo (60 €)

Otázky do diskusie:

- Čo spôsobuje platovú nerovnosť?
- Ako ju môžeme znížiť?

Platovú nerovnosť môžeme znížiť napríklad týmito opatreniami: väčšia transparentnosť v organizácii (informácie o platoch zamestnancov a zamestnankyň); zvyšovanie povedomia o priemerných platoch na danej pozícii (rôzne informačné portály s priemerným platom na danej pozícii podľa kraja, rokov skúseností či dosiahnutého vzdelania); zverejňovanie nástupného/ponúkaného platu (od roku 2018 je to povinné); podpora celoživotného vzdelávania, dopĺňanie si vzdelania; tvorba a podpora pracovných odborov, kolektívnych zmlúv; stanovenie si plánu odmeňovania, resp. rastu platu, s nadriadenými a jeho pravidelné vyhodnocovanie.

Zdroje:

- Často kladené otázky o rozdieloch v odmeňovaní žien a mužov. *mojplat.sk*. (nedatované). [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: <https://mojplat.sk/platy-na-slovensku/rovnost-v-odmenovani-na-slovensku/casto-kladene-otazky-o-rozdieloch-v-odmenovani-zien-a-muzov>.
- eurostat *Statistic Explained: Gender pay gap statistics*. *ec.europa.eu*. 2020. [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Gender_pay_gap_statistics.
- UN Women: *The State of Women's Economic Empowerment in the Indian Ocean*. *interactive.unwomen.org*. 2017. [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: <https://interactive.unwomen.org/multimedia/infographic/economicempowermentindianocean/en/sri-lanka.html>.
- World Economic Forum: *Global Gender Gap Report 2018: Sub-Saharan Africa*. 2019. [cit. 24. 8. 2020]. Dostupné na: <https://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2018/sub-saharan-africa/>.